

Nr 48.

Av herr **Hult**, angående pension åt distriktsveterinären A. S. E. Malmgrens änka.

Den 14 juli 1919 avled distriktsveterinären i Köpings distrikt i Västmanlands län Axel Svante Edvard Malmgren. Enligt medicinalstyrelsens veterinärmatrikel var han född den 21 augusti 1853, legitimerades såsom veterinär den 14 juni 1880 och har tjänstgjort såsom tillförordnad distriktsveterinär i Köpings distrikt $\frac{2}{7}$ — $\frac{5}{12}$ 1881 samt såsom ordinarie distriktsveterinär darsammastädes $\frac{6}{12}$ 1881— $\frac{14}{7}$ 1919.

Vid sitt fränfalle efterlämnade Malmgren sin hustru *Elin Josefine Malmgren, f. Berg*, född den 2 mars 1867, sönerna Svante, farmacie studerande, född den 26 oktober 1891, Gösta, avdelningschef, född den 13 december 1892, och Gerald, kontorsbiträde, född den 8 september 1898, samt dottern Ingeborg Cecilia, född den 1 december 1895.

Om ställningen i boet vid familjefaderns fränfalle och änkan Malmgrens nuvarande belägenhet upplyser ett intyg så lydande:

»Vidkommande änkefru Elin Malmgrens, född Berg (änka efter distriktsveterinären Axel Svante Malmgren från Köping) ekonomiska förhållanden får undertecknad härmed lämna följande upplysningar:

I boet efter veterinären Malmgren, däri bouppteckningen förrättades av mig, fanns ingen annan behållning än personligt lösöre, uppgående till i värde, efter vad jag nu kan erinra mig mellan 1,000 och 2,000 kronor och erforderligt för ankans behov. Av familjens vid mannens död varande fyra barn, har ene sonen, Gösta, avlidit; av de övriga äro nu: sonen Svante, anställd å apotek i Stockholm men har på grund av sjukdom sin förvärfningsförmåga nedsatt, och en, sonen Gerald, anställd som biträde å kontor, men har, på grund av sin ungdom ej förmått mera än försörja sig själv; den tredje, dottern Ingeborg, kommer att innevarande år gifta sig.

Genom den avlidne sonens död förlorade hon sitt huvudsakliga stöd i ekonomiskt avseende och därefter har hon, praktiskt taget, intet annat att tillgå för sitt livsuppehälle, än vad hon kan genom eget arbete förvärva.

Vid hennes ålder och med kropps- och själs-krafter nedsatta genom *Bihang till riksdagens protokoll 1921. 3 saml. 17 häft. (Nr 48—49.)*

sjukdom inom familjen, kan jag för min del icke anse annat, än att hon icke förmår skaffa sig vad hon till livets nödtorft behöver utan hjälp från utanför stående, — utebliver sådan och tryter hjälp från vänner, står hon säkerligen inför den bittra nödvändigheten att på ett eller annat sätt lita till den allmänna barmhärtigheten; vilket jag härmed vill intyga.

Arboga den 13 januari 1921.

Fredrik Sörensen,
Borgmästare i Arboga.»

Enligt ett den 17 februari 1920 av veterinärstyrelsen i Västmanlands län utfärdat tjänstgöringsbetyg har distriktsveterinären Malmgren under utövningen av distriktsveterinärtjänsten i Köpings distrikt »ådagalagt nit och skicklighet, varigenom, ävensom genom ett i allo gott uppträdande Malmgren tillvunnit sig i sällspord grad såväl veterinärstyrelsens som allmänhetens fulla och odelade förtroende.»

Sällan torde ett pensionsunderstöd av allmänna medel vara så väl motiverat som i förevarande fall.

Vederbörande landsting har dock år 1919 avslagit framställning om pension åt änkan Malmgren.

Riksdagen beslöt visserligen kort före Malmgrens frånfälle pensionering av distriktsveterinärers efterlevande änkor och barn under 21 år, men den kassa, varifrån familjepensionerna skulle utgå, trädde ej i verksamhet förr än den 1 januari 1920, vadan distriktsveterinären Malmgren aldrig hann förvärva delaktighet i nämnda pensionskassa.

I sin nöd erbjöd sig änkan att för vinnande av pensionsrätt från kassan erlägga de avgifter, genom vilka hennes man kunnat bereda henne sådan rätt, om han levat in på året 1920.

Underdånig ansökning om utverkande av pensionsrätt på sådana villkor eller pension utom nämnda kassa utan vederlag syntes medicinalstyrelsen väl förtjänt av nådigt beaktande.

Av fruktan för konsekvenser, som svårligen läte sig överblickas, fann sig styrelsen för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. förhindrad tillstyrka bifall till ansökningen, men finge »med hänsyn till de i förevarande fall föreliggande ömmande omständigheter ifrågasätta, huruvida icke ansökningen skulle kunna på det sätt vinna beaktande att åt sökanden utverkades pension från allmänna indragningsstaten att utgå med om möjligt samma belopp och under samma villkor, som föranledas av stadgandena i anstaltens reglemente.» Styrelsen finge »till stöd för denna sin hemställan erinra, hurusom riksdagen i upprepade fall beviljat pensioner från allmänna indragningsstaten åt behövande efterlevande efter avlidna

folkskollärare, som icke begagnat sig av sin rättighet att inträda såsom delägare i Folkskollärarnas änke- och pupillkassa och således ej heller till nämnda kassa erlagt någon avgift.»

Statskontoret utlät sig: »Med hänsyn till vad handlingarna innehålla rörande Malmgrens långa väl vitsordade verksamhet såsom distriktsveterinär och om den bekymmersamma ekonomiska ställningen för hans efterlevande änka vill det synas statskontoret önskvärt, att åt sökanden må på sätt hon begärt utverkas rätt att genom vederbörlig inbetalning till statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. erhålla pension från anstalten såsom om mannen vunnit delaktighet i anstalten med ingången av år 1920.»

I fråga om beredande av pension av statsmedel ställde sig statskontoret avvisande »då sökandens man icke varit i statens tjänst anställd», samt under erinran att då det gällde folkskolläraränkor, som enligt riksdagens beslut i upprepade fall erhållit pensioner från statsmedel, man måste ihågkomma, att folkskollärarna numera åtnjöte så gott som hela sin avlöning av statsmedel, och att staten synnerligen effektivt medverkade för deras familjepensionering, varför folkskolläraränkors pensionerande ej med fog kunde antagas leda till sådan åtgärd i fråga om änkor efter andra befattningshavare, till vilkas avlöande och familjepensionering staten bidroge endast i ringare grad.

Änkan Malmgrens berörda underdåniga framställning föranledde, då den föredrogs i statsrådet, vilket ej kunde ske förr än dagen före propositionstidens utgång i fjor, ej framläggande av något förslag till riksdagen.

Synnerligen beklagligt skulle emellertid vara, om då samtliga i nämnda ärende hörda myndigheter funnit behovet av understöd i förevarande fall odisputabelt, denna nödställda änka efter en tjänsteman med mer än 35 års väl vitsordad tjänstgöring till statens fromma skulle än längre under dyr tid lämnas utan statshjälp av hänsyn till förmenta ovissa konsekvenser.

Man må fortfarande utan varje inskränkning säga, att distriktsveterinärerna icke äro statsanställda, de äro dock faktiskt var för sig delvis statsavlönade för utförande av statsfunktioner enligt av Kungl. Maj:t fastställd instruktion — och viktiga statsfunktioner, ty hur beroende av dessa distriktsveterinärer är ej just för närvarande vår nationalförmögenhet och vår folkhushållning!

Till statsrådsprotokoll den 18 mars 1919 uttalade också dåvarande chefen för jordbruksdepartementet, »att distriktsveterinärkårens ställning gent emot staten får anses vara i åtskilliga hänseenden jämförlig med rena statstjänstemäns.»

Och icke bör väl staten i ett fall som detta vara njuggare mot en

distriktsveterinärs änka, därför att distriktsveterinärerna i regel själva bekosta familjepensionerna för sina efterlevande. Snarare väl tvärtom.

Så mycket mindre torde det kunna anses främmande för riksdagen att här bispringa, som just genom riksdagens åtgärd att år 1912 sammankoppla distriktsveterinärernas pensionsfråga med frågan om en centralanstalt för statsunderstödd pensionering det kom att dröja så många år, innan distriktsveterinärerna nådde det av dem ivrigt efterlängtade målet att bliva i tillfälle att kunna bereda sig och sina efterlevande pension.

Några farliga konsekvenser äro enligt min mening här ej alls att räkna med.

Av de — jag tror — tre distriktsveterinäränkor, som förlorat sina män under tiden mellan riksdagens omförmälda pensioneringsbeslut, den 28 maj 1919, och tidpunkten för pensionskassans startande, lär änkan Malmgren vara den enda i bekymmersamma omständigheter.

Från ingen annan tjänstemannakårs led torde heller kunna återopas, att genom statens åtgärd en så gott som klar fråga om pensionsrätt för kåren fått sin lösning så avsevärt fördröjd.

Riksdagen skall nog också veta att framgent som hittills granska och efter förtjänst bedöma varje särskilt fall.

Det pensionsbelopp, som skulle kommit änkan Malmgren till del, om hon i vanlig ordning vunnit delaktighet i förenämnda pensionskassa, skulle hava utgjort 1,000 kronor + dyrtidstillägg. Och lika mycket synes rätt och billigt, att riksdagen från och med den 1 januari 1921 tillerkänner henne pension från allmänna indragningsstaten eller ock medgiver att pensionen må utgå från statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., i vilket senare fall ifrågakommande vederlag synes böra bestämmas till skillnaden mellan de avgifter, som mannen haft att för änkepensionering erlägga per den 1 januari 1920, och det pensionsbelopp änkan fått uppbära under år 1920, om hon vid sistnämnda års början varit berättigad till pension från anstalten.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag vördsamt föreslå,

att riksdagen måtte bevilja distriktsveterinären A. S. E. Malmgrens änka Elin Josefine Malmgren, född Berg, en årlig pension av 1,000 kronor att utgå från innevarande års början från allmänna indragningsstaten eller ock medgiva att pensionsbeloppet må komma henne till del från statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.

Stockholm den 19 januari 1921.

Adam Hult,